

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Iudicii vniuersitatis Et Cleri Coloniensis, aduersus
calumnias Philippi Melanthonis, Martini Bucerii,
Oldendorpij, & eorum asseclarum, defensio**

Billick, Eberhard

Parisiis, 1545

Deus adorandus, sancti verò colendi, quanquam & in ipsis adoretur Deus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-29474

vulgus aliquid habet ineptiarum.

Quis ita clamat Philippe? Artificiofa est, sed scelerata Ortho-
do-
haec figura, traducere nos, quasi impietati aduerfariorū ta-
citate consentiamus, ac diffimulemus veritatem nobis agni-
tam propter publicam tranquillitatem, sanctorumque in-
uocationem, non ex sententia aut serio probemus, sed exi-
stimemus inter reliquas vulgi ineptias tolerandam. Quis
hanc noxam ferat? An non est insignis impostura, ita im-
ponere simplicibus? Vestrum est Philippe alia credere, do-
cere alia, populi que moribus & viciis in qua proni dela-
buntur, sese accommodare, ea que fouere: Nō verò catho-
licorum, quos non decet ea perfidia, vt aliud sentiant, aliud
doceant. Hoc profecto scelus, clara & aperta voce purgan-
dum nobis est, ne sinamus quenquam, ita de nobis opinari
atque hoc pacto existimationem nostri lædi. Quapropter
non pigebit de integro ac bona fide explicare, quid nos de
sanctorū veneratione & inuocatione, & credamus, & do-
ceamus, quo etiam tanto facilius haereticorum obiectiones
dissoluantur, & habeatur inuocationis sanctorum si non
præceptum, saltem ratio, quæ ostendat multis modis eam
vilem esse, alerque veram pietatem.

*Haereticū
aliud cre-
dūt, aliud
docent.*

*Deus adorandus, sancti verò colendi, quanquam
& in ipsis adoretur Deus.*

Olus Deus est, quem oporteat propriè adorare;
S Deuteronomij 5. Exodi 20. Matth. 4. Est enim so-
lus omnipotens, æternus, immensus, incompre-
hensibilis creator & gubernator rerum omnium, habens
imperium vitæ & mortis, cui seruiunt cœlum & terra, &
omnia quæ in eis sunt, quod oportet nos cum dilectione
& timore toto animi sensu per fidem agnoscere, confiteri
& opere prædicare, spemque in ipsum omnem lo-
care, quod est eum adorare. Verbo quidem, quia ore fit
confessio ad salutem: Opere verò, quia sacrificiis & obla-
tionibus tam cordis nostri quàm corporis, atque insuper
exteriori latria est honorandus. Dixi autem propriè pro-
pterea, quod aliquando inueniuntur in scripturis sancti
patres adorasse quosdā, inueniuntur etiam ab aliis adorati.
Verum talis adoratio nō fuit vera & propria, sed excellens
T ij quædam

quædam veneratio, secundum externos gestus adorationi aliquatenus similis. Veram enim adorationem neque aliis impenderunt, neque ut sibi impenderetur permiserunt. *Sancti nõ sunt adorandi.* Hæc enim gloriam suam Deus nemini communicat, Esaiæ quadragesimosecundo: Ego dominus, hoc est nomē meum, & gloriam meam alteri nõ dabo, & laudem meam sculptilibus: propterea Exodi vigesimo appellatur Zelotes, Deuteronomij quinto æmulator. Hinc angelus recusat adorari, Apocalyp. decimonono, et vigesimo secundo: Et cecidi ante pedes eius, ut adorarem eum, & dicit mihi, vide nescis, conteruus tuus sum, & fratrum tuorum habetium testimonium Iesu: Deū adora. Sic prohibuit Petrus se adorari, Actuum decimo, vbi Cornelium procidentem ad pedes eius, & volentem adorare, protinus eleuauit dicens: Surge, & ego ipse homo sum. Similiter Paulus & Barnabas sacrificari sibi prohibuerunt, quando gentilium turbæ exclamabant, Dij similes facti hominibus, descenderunt ad nos: & vocabant Barnabā Iouem; Paulum verò Mercuriū: sacerdos quoque Iouis ad ianuam accurrebat, volens cum populis sacrificare, ipsisque diuinos impendere honores, quod non ferentes Apostoli conscissis tunicis suis exilerunt in turbas clamantes: Viri quid hæc facitis, & nos mortales sumus similes vobis homines, annunciantes vobis ab his vanis conuerti ad Deum viuum, qui fecit cælum & terram, mare & omnia quæ in eis sunt, quæ est vera adorationis species. Proinde neminem neque angelorū, neque sanctorum, neque aliam quamcunque creaturam, quāuis sublimem & nobilem adoramus, hoc est, agnoscimus mente, aut testamur opere, habere in se numen & diuinitatem, neque ulli sacrificamus alteri, quàm soli Deo. Ita enim natura inditum nobis est, ut quem Deum credimus, eidem putemus & sacrificandum, & cui sacrificamus eundem tellamur & Deum esse.

Sãcti veneratione colendi. Reliquos seruitutis nostræ honores & cultus Deo quidem debemus, cum primis & super omnia, non autem scilicet Quales sunt diligere, venerari, honorare, laudare, predicare, timere, obedire, & his similia. Taliū enim voluit creaturas quasdã propter bonitatē suam fieri participes, ita tamen ut ipse supremum in eis fastigium obtineret, ac præcipue

cipiū spectetur. Hinc Deum diligimus & proximum, sed non eodem modo. Diligimus enim Deū super omnia propter se, proximum verò post Deum, & propter eūdem, est autem diligere cultus quidā. Laudamus & veneramur cultores Dei, sed propter Deum, ipsum verò magis. Honoramus parentes, sed secundum Deum, nec aliter eos colimus. Obedimus suis quisque praepositis, Deum potius cogitantes quā ipsos, qui praeponit illos super capita nostra. Recipimus Apostolos propter illum, qui misit eos. Qui accipit enim (ait Christus) si quem misero, me accipit, quae omnia sunt cultus quidam. Huius generis est & veneratio sanctorum. Quod enim colimus, quod tantoperè veneramur sanctos, in cuius gratiā facimus, vllis ne creature? aut quia per seipfos visi sunt nobis hoc honore digni? quiescimus ne in sanctis, & ponimus carnē brachiū nostrum? Minimè. Et si enim vitæ sanctitate, multisque aliis virtutibus beati illi homines fuerint in vita & in morte spectabiles, nos tamen profitemur hæc omnia à Deo esse profecta, eius dona, & ad ipsum rursus referenda. Itaque veneramur in sanctis, sanctum illum sanctorum, in quē omnis honor redundat, veneramur seruum propter dominum, filium propter patrem, dilectum propter diligentem, sanctū propter eum qui sanctificat. Propter istiusmodi venerationem nihil expectantes à sanctificato, quod reddat nobis de suo, quem scimus nihil habere quod non acceperit, sed dominus est, qui hæc libenter aspicit & remunerat, cuius est ista voluntas, imò qui procurat in nobis, vt suos electos tali honore afficiamus.

Deū ve-
neramur
& coli-
mus in
sanctis.

meda

in T
os colimus
veneramur
sanctos
in sanctis

Hæc est enim exigua quaedam pars præmij, quo ipsos Deus honorat, secundum illud: qui me honorificauerit, honorificabit eum pater meus, non tantum in cælis (quāquam ibi præcipuè) sed etiam in terris, ita videlicet, quia excitat creaturas in laudes sanctorum, in quibus ipse resurgit, vnde tantum cōcipiunt sancti voluptatis & gaudij, quantum Deus inde honoratur. Non amant enim, nisi in ipso venerari & coli, quod postea latius dicitur. Ille ergo author est, nos ministri, ille inspirat, ille dirigit, & promouet nostras actiones, ille ducit, nos ducentem volentes sequimur, ille inuitat per diuinæ potentiae miracula manife-

T iij stius

stius quàm si voce loquatur, nos obtemperamus, illud autem
 mo versantes, certè debet honorari, quem rex regum vult
 esse honoratū, vt cōsequēs, sit à patre cœlesti dissentire illū
 qui sanctis negauerit suam venerationem. Proinde sanctos
 postquam ex hac mortali vita ad immortalē illā transmi-
 grauerint prosequimur non laude sola & præconiis, verū
 etiam honoribus, agimus memorias anniuersarias, oscula-
 mur & colimus sacrosanctas eorum reliquias, auro, argen-
 to, margaritis, & purpura includimus, Basilicas & marty-
 ria, in quibus Christus adoratur & colitur, eorū nomi-
 nis denominamus, imagines quoque, quibus representen-
 tur, statuimus: ab adoratione tamen & sacrificiis, vt que so-
 li Deo debeantur, prorsus abstinemus.

*In primi-
 tiva Ec-
 clesia san-
 cti in mā-
 xima ve-
 neratione
 habiti.*

Neque hic mos ita nuperus est, quin calente adhuc san-
 guine martyrum inter medias cædes olim in primitiua ec-
 clesia, nihil horum Christiana pietas negligebat. Non hic
 referā quæ ad huius confirmationem conscripsit sacer ille
 Hieronymus, litigans (vt Philippus vult) aduersus Vigilā-
 tium. En tibi Polycarpum illum Iohannis apostoli disci-
 pulum, cuius corpus ne coleretur à nostris, persecutores
 post gloriosum martyris agonem, rogo vt in cineres redi-
 geretur imposuerunt, inuidia honoris in mortuum cor-
 pus, contra leges & mores gentium sæuiciam exercentes.
 Nō tamen neque Iudæorum obseruatio, neque persecuto-
 rum immanitas nostros potuit deterrere, quo minus am-
 busta ossa, præciosissimis gemmis cariora, & omni auro
 probatiora per ignem facta, sibi colligerent: sicut restatur
 Smyrnæorum Ecclesia, cuius ea de re extat epistola apud
 Eusebium, Ecclesiasticæ historiæ libro quarto, Diocle-
 tianus quoque Augustus, corpora sanctorum martyrum
 Dorothei, Petri, & Gorgonij, cum eius cubicularij fuisset
 eaque de causa humanitate aliqua viderentur dignā-
 di, effodit tamē & proiecit in mare, videlicet ne per Chri-
 stianos colerentur: Dicens (vt est apud Eusebium) ne forte
 dii efficiantur Christianorū, & illi qui Deos nostros ado-
 rare nolunt, seruos nostros incipiant adorare. Non potuit
 Cæsar ille talem de Christianis opinionem ex leui causa
 concipere, vt vereretur occisos à Christianis adorandos.
 Ex quo satis apparet, tā immodicē, tātōque studio olim in
 Ecclesia

*Tā im-
 modicē co-
 lebantur
 vt adora-
 ri crede-
 rentur
 sancti.*

Ecclesia beatorum martyrum cineres & ossa culta fuisse, ut ambitiosi illi & gloriosi tyranni, vel hinc ad invidiam commouerentur. Meminit Tripartita histo. ornatissimæ basilicæ S. Thomæ in Edessa. meminit item basilicæ sanctorum apostolorum, quæ Byzantij Cōstantinus edificauit. Extant ad nostram vsq; ætatem adhuc plurimorum sanctorum per eundem toto Romano imperio cōstructæ ecclesiæ. Verum quid hinc peregrina cōmemoro? nondum trigessimus annus ab agone Sanctorum Gereonis, Victoris, Calsij, sociorumq; sacratissimæ illius Thebeorum legionis martyrum decurrerat, quando eorum memoriæ Helena Augusta, hinc apud Coloniæ Agrippinensium. Bona item, & apud Vetera, basilicas regali ambitione cōstruxit, in tanta veneratione olim habitas, ut cum irrumpentes Barbari vetera excidissent, soloq; æquassent, à sanctorum basilica, maiestatis & religionis ergo abstinerint: vbi postea conditum oppidum ab extante templo sanctorum, obtinuit nomen ad Sanctos, quod Bataui sua lingua T sancten appellat. Quomagus dolendum, quod in Bonnessem basilicam, hæc notastra tempestate, fraudulentus serpens irrepit, vbi nunc pro Christi laudibus vox personat hæretica, vbi pro pietate, suadetur barbara impietas, vbi in Ecclesia, cōtra Ecclesiam per hereticos sæuitur, vbi ab Ecclesia alieni & præcisi aduersus ipsam declamant, vbi demonium illud meridianum liberè grassatur, ac patrum instituta tanquam inutilia pro libidine cōuellit, vbi præsentibus angelis Dei sanctis martyribus inibi conditis, in sua, in propria domo, in spe resurrectionis quiescētibus, à prophanis & impiis hæreticis insultatur. Et hanc tam miserandam deuastationem vocant Euangelij puriorem doctrinam. Non hoc, hoc volueras imperatorum gloriosissime, piissimeque Cōstantine, non hoc Helena, speraueras vnquam futurum, ut scilicet, non honoraretur, non inuocarentur Sancti martyres, vbi tam amplum orationis locum construxeras. Sed cesso plorare præsentem calamitatem, ex qua fructum meliorem nõ despero, propter verbum illud Dei. Oportet hæreses esse, ut qui probati sunt, manifesti fiant in vobis. Nunc mihi sat erit veterum pietatem erga Sanctos paucis ostendisse, quo calumniatores isti Hagiomastiges, maiorum no-

*Basilicæ
Thebeo-
rum mar-
tyrum, Co-
loniæ, Bō-
næ & san-
ctis à B.
Helena cō-
structa.*

*Vnde Ve-
tera muta-
to nomine
vocentur
T sancte.*

I. Cor. II.

T iij strorum

strorum virtutem videant, intabescantque videndo: id quod & Iuliano apostatae illi visuenit, qui inuidia commotus, solebat hanc pietatis studia Christianis per conuicium exprobrare.

Veneracione sanctorum Iulianus exprobrauit Christianis. Quapropter editis aduersus religionem nostram libris, inter caetera (vt refert Cyrillus) temporis illius Christianos, hisce verbis incesit & accusat: Quod sanctos colentes, colerent multos homines miseros vfos lege dura quadam & aspera, agrestemque Barbariem spirante: Quod item colerent, pingerent, adorarent, complecterenturque & ornerent recens mortuorum sepulchra, contra praecipuum illud Christi, quod discipulo praecanti,

Matth. 8. Domine permittite mihi vt primum abeam & sepeliam patrem meum, dedit (inquiens) sequere me, & sine mortuos sepelire mortuos suos. Rogat quoque nos Iulianus: Si Iesus

Mat. 28. vester dicit sepulchra esse plena immundicia, quomodo vos apud illa consistentes inuocatis Deum? Oro te Lector, quantum distat apostatarum nostri temporis perfidia, a blasphemia Iuliani: aut quid isti dicunt ab illo diuersum?

Deum adorant, qui sanctos legitime venerantur. Porro quos hucusque recensui sanctorum honores, eorum debiti quoddam vel pensum exoluimus, non tam ipsi sanctis, quam sancto sanctorum, neque tam creaturae, quam creatori, & artificio potius quam operi, cuius bonitatem, virtutem, potentiam atque maiestatem, cum oporteat in omnibus operibus eius laudare & praedicare, illic tamen vbi haec magis elucent, vbi bonitas, virtus & potentia maior apparet, laus & veneratio, aequum est vt maior reddatur. Apparet enim ille in magnis admirandus & magnus, in maioribus maior, in maximis vero ter maximus, & incomprehensibiliter gloriosus. Igitur honores isti non conuiescunt in sanctis, sed pertranseunt ipsos quodammodo & in Deum referuntur, cui debemus gratiarum actionem pro suis beneficiis, quae gratuito sanctis suis, quos voluit donorum suorum esse velut sacraria quaedam, impendit, atque in hoc fine quiescit tandem omnis iste honor, qui sanctis videtur exhiberi. Si recte diiudicamus, quatenus honor contingit sanctos quibus impeditur, veneratio est eius quem Deus amat: quatenus vero refertur in Deum, cultus est Dei, & quaedam latría, soli Deo conueniens, cui cupimus gratificari, obsequiumque nostrum & seruitutem absque ulla cogitate

cogitatione vltiori dedicare, vt impleatur illud: Dominum Deum adorabis, & illi soli seruias. Itaque laudare & predicare sanctorum virtutes, prodest ad ea etiam quae memorant aduersarij, ad confirmationem scilicet fidei, cui perhibent testimonium, & ad imitationis exemplum, quo prouocentur reliqui ad eorum fidem & sanctorum imitandam. Valer quoque ad alia non postremo loco habenda, nimirum vt meritis eorum confociemur, & orationibus adiuuemur (quod statim dicturi sumus) sed praecipue ad magnificandum & praedicandum, sicut iam dictum est, sanctum sanctorum, cui est laus, honor & gloria, ab omni creatura, per infinita secula, Amen.

Quid à Sanctis quos veneramur sperare liceat.

Nunc ad ea progredimur, quae nobis vicissim à Sanctis impenduntur. Obsecro autem te Lector, cuiuscunque tandem sis fidei, vt paulisper Christiana modestia hac lectura, & ne velis statim (qui plerisque mos est) exufflare quae dicuntur, nisi iusta trutina, & cum timore Dei, ea tecum prius expendetis. Quod asserimus enim, hoc semper credidit Ecclesia Dei, docuerunt patres, confirmavit Deus infinitis miraculis, persuadet ratio verbo Dei consentanea: nempe Sanctos qui posito mortali corpore, fruuntur deo in aeterna beatitudine, diligere nos in ipso deo, dilectionisq; officia quibus possunt modis apud Deum erga nos exercere. Sunt autem dilectionis officia, bene precari, & orare pro amicis, vt promoueantur in his quae pertinent ad eorum salutem, atque vbi salutis suae negligentiores peccauerint, intercedere pro eis ad obtinendam veniam & misericordiam, patrocinari quoque eisdem in aduersis, custodire in periculis, ab insidiatoribus, ab haereticis, ab hostibus inuisibilibus potissimum: faciunt haec vtique sancti, & quos magis diligunt, pluribus officiis prosequuntur. Non quod haec suis viribus praestent vlli, sed quia haec vt consequamur, vel impetrant à Deo, vel accepta à Deo potestate in miseros conferunt: idcirco dicuntur modo quodam nobis ea conferre, & appellantur patroni, opitulatores, custodes, suffragatores, intercessores, & mediatores pro nobis apud Deum: quae omnia ex illorum erga nos

Vnde sancti vocantur auxiliatores.